

НАСЛІДКИ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ І ТЕНДЕНЦІЇ ЇХ ПОДОЛАННЯ

CONSEQUENCES OF ARMED CONFLICT FOR UKRAINE'S ECONOMY AND TRENDS TO OVERCOME THEM

У статті розглянуто особливості реакції національної економіки на військову агресію проти України з 2014 року. Виконано аналіз структури ВВП України трьома методами. Проаналізовано динаміку структури валової доданої вартості за видами економічної діяльності. Визначено, що промисловий комплекс залишається ключовим у формуванні ВВП України. Виявлені тенденції економічного розвитку країни на сучасному етапі перебігу збройного конфлікту. Виявлені новітні тенденції трансформації промислового комплексу України, його фінансового стану й інвестиційного забезпечення. Досліджено зрушення у структурі суб'єктів господарювання в Україні і їхнього внеску у формування ВВП країни. Визначено фактори зменшення негативного впливу збройного конфлікту на національну економіку. Обґрунтовано, що перехід збройного конфлікту на території України в режим зіткнень низької інтенсивності зменшив його негативний вплив на макроекономічні показники країни завдяки його локалізації та недопущення поширення на інші території найбільшої економічної активності.

Ключові слова: збройний конфлікт, національна економіка, ВВП, структура, постконфліктне відновлення.

В статье рассмотрены особенности реакции национальной экономики на военную

агрессию против Украины с 2014 года. Выполнен анализ структуры ВВП Украины тремя методами. Проанализирована динамика структуры валовой добавленной стоимости по видам экономической деятельности. Определено, что промышленный комплекс остается ключевым в формировании ВВП Украины. Выявленные тенденции экономического развития страны на современном этапе течения вооруженного конфликта. Обнаружены новейшие тенденции трансформации промышленного комплекса Украины, его финансового состояния и инвестиционного обеспечения. Исследованы сдвиги в структуре субъектов хозяйствования в Украине и их вклада в формирование ВВП страны. Определены факторы уменьшения негативного влияния вооруженного конфликта на национальную экономику. Обосновано, что переход вооруженного конфликта на территории Украины в режим столкновения низкой интенсивности, уменьшил его негативное влияние на макроекономические показатели страны благодаря его локализации и недопущения распространения на другие территории крупнейшей экономической активности.

Ключевые слова: вооруженный конфликт, национальная экономика, ВВП, структура, постконфликтное возобновление.

УДК 338.12

<https://doi.org/10.32843/bSES.59-50>

Олешко О.О.

асистент кафедри економіки підприємства
Донбаська державна
машинобудівна академія

Oleshko Olga

Donbas State Engineering Academy

Consequences of the armed conflict for the Ukrainian economy and tendencies to overcome them. The features of the reaction of the national economy of Ukraine to the military aggression of the Russian Federation in 2014 were considered in the article. The analysis of the structure of Ukraine's GDP by the production method, by income categories and by categories of final consumption, was carried out. The dynamics of the structure of gross surplus value by type of economic activity were analyzed. It was determined that the industrial complex remains key in the formation of Ukraine's GDP, but has an insufficient level of solvency, consistently low profitability indicators, changes in the structure of investments towards increasing the company's own funds and reducing the share of foreign direct investment, in particular in metallurgical production, mechanical engineering and industry in the whole. A drop in industrial output compared to the pre-conflict period was noted in half of the regions of Ukraine, including all industrial ones, and the average number of full-time workers in industry decreased by more than 20%, especially in the extractive industry (more than 40%). Changes were noted in the structure of business entities in Ukraine, in particular, an increase in the share of small and micro-enterprises in all types of economic activity, as well as individuals – entrepreneurs, whose share in the total volume of sold products (goods, services), although steadily growing, does not exceed 8%. An increase in the number of employed individuals – entrepreneurs in industry (up to 9% of all employed) was revealed, while their contribution to industrial production does not exceed 2%. It was substantiated that the transition of the armed conflict on the territory of Ukraine to the regime of low-intensity clashes has reduced its negative impact on the country's macroeconomic indicators due to its localization and prevention of its spread to other territories of the greatest economic activity. The export capacities of Ukraine have suffered quite badly and are unable to adapt to work in the context of a prolonged conflict and a reduction in established sales markets.

Key words: armed conflict, national economy, GDP, structure, post-conflict renewal.

Постановка проблеми. Військова агресія Російської Федерації проти України призвела до глибокої економічної кризи, інструменти і важелі подолання якої визначалися як фазою конфлікту (активні бойові дії, врегулювання військового протистояння, «замороження» конфлікту тощо), так і результатами попередніх зусиль держави щодо недопущення економічної, соціальної й гуманітарної катастрофи в країні. Незважаючи на те, що наразі Україна переживає значні економічні втрати (7% території, 13% населення, значна частина промислового потенціалу, розрив господарських зв'язків, кількарізове зростання державних видатків на системи озброєння та ін.) через окупацію

частини Донецької і Луганської областей та анексією півострова Крим, зусилля держави дозволили утримати національну економіку від сповзання у прірву і стабілізувати економічний стан країни. Разом з тим, стратегічні орієнтири подолання Україною наслідків збройного конфлікту, в тому числі – економічних, мають піддаватися перегляду залежно від динаміки макроекономічних показників і факторів впливу на них у різні періоди постконфліктного відновлення. Це пов'язано з тим, що сьомий рік країна фактично перебудовує свій господарський механізм, виключаючи з нього підприємства різних галузей (вугільної, металургійної, машинобудівної та ін.), які наразі перебувають на

непідконтрольних Україні територіях, вибудовує нові господарські зв'язки, міжнародні економічні потоки тощо. Тому нові тенденції і закономірності розвитку національної економіки перебувають у стадії становлення і потребують дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Виявленню і аналізу економічних наслідків збройних (військових) конфліктів різних періодів історії людства присвячені праці А. Бароніна, П. Гай-Нижника, В. Козюка і Л. Родіонової, М. Логінова, М. Мельникової, Ю. Полчанова, Н. Рагуліної, І. Шкрабак і багатьох інших дослідників, в яких узагальнено основні зрушення в економіках країн-учасниць конфлікту, виявлено трансформацію їх проявів у різні історичні періоди, обґрунтовано залежність успішності планів і програм економічного відновлення від ступеня урахування макро-економічних процесів і нових тенденцій економічного розвитку. Отже, вибір стратегії і тактики подолання економічних наслідків збройних (військових) конфліктів різного рівня локалізації, інтенсивності і тривалості та забезпечення стабільного економічного відновлення у постконфліктний період потребують виявлення особливостей реакції національної економіки на перебіг збройного протистояння.

Постановка завдання. Цілями даної статті є визначення та аналіз основних тенденцій динаміки макроекономічних показників України та особливостей впливу збройного протистояння на процеси постконфліктного відновлення національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Проведений аналіз ВВП України на основі даних [1–4] показав таку економічну картину. Реальний ВВП (в цінах попереднього року) на відміну від номінального, який демонстрував стабільне зростання, має суттєве зниження в рік початку збройного конфлікту, а потім повернення цього показника до довоєнного рівня і подальше значне зростання (табл. 1). Однак динаміка номінального ВВП, виміряного у доларах США, показує іншу картину: дворазове падіння протягом 2015-2016 рр. з поступовим відновленням ВВП у наступні роки, хоча на кінець 2019 р. його рівень зміг досягти лише 83,9 % довоєнного значення. Це пов'язано зі значною девальвацією гривні у 2015 р. (335,9 %) з накладанням інфляції, скороченням обсягів виробництва і споживання.

Структура ВВП, визначена за виробничим методом (табл. 2) свідчить, що у 2015-2016 рр. відбулася відносна стабілізація економічної ситуації, а у 2018 р. вперше з початку збройного конфлікту частка валової доданої вартості (ВДВ) у структурі ВВП почала зростати.

Доцільно розглянути структуру ВДВ не у порівнянні з до конфліктним 2013 р., а у цінах 2016 р., коли на підконтрольній Україні території фактично почали вибудовуватися нові макроекономічні тенденції (табл. 3).

Як на кінець 2016 р., так і на кінець 2019 р. лідерами за часткою у формуванні ВДВ стали: оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; переробна промисловість;

Таблиця 1

Показники ВВП України за 2013–2019 рр.

Рік	Номінальний ВВП (у фактичних цінах, млн. грн.)	Реальний ВВП (в цінах попереднього року, млн. грн.)	Номінальний ВВП, млн \$ США	Прямі іноземні інвестиції (млн \$ США) / номінальний ВВП (млн \$ США)	Експорт / імпорт, % ВВП
2013	1454931	1410609	183310	0,033	46,9/55,4
2014	1566728	1365123	131805	0,003	49,2/53,2
2015	1979458	1430290	90615	0,033	52,8/54,8
2016	2383182	2034430	93270	0,036	49,3/55,5
2017	2982920	2445587	112154	0,022	47,9/54,3
2018	3558706	3083409	130832	0,026	45,2/53,8
2019	3974564	3675728	153781	0,021	41,2/49,0

Джерело: складено автором за [1–4]

Таблиця 2

Структура ВВП за виробничим методом

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ВВП, млрд. грн	1465,2	1586,9	1988,5	2385,4	2983,9	3560,6	3978,4
ВДВ, млрд. грн	1283,8	1382,7	1689,4	2023,2	2520,1	3018,2	3422,8
% від ВВП	87,6	87,1	85,0	84,8	84,5	84,8	86,0
Податки на продукти (з урахуванням субсидій на продукти, млрд. грн)	181,4	204,2	299,1	362,2	462,8	542,4	555,6
% від ВВП	12,4	12,9	15,0	15,2	15,5	15,2	14,0

Джерело: складено автором за [1–4]

Структура ВДВ за видами економічної діяльності у постійних цінах 2016 року, %

	2016	2017	2018	2019
Валовий внутрішній продукт	100,0	100,0	100,0	100,0
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	11,7	11,1	11,7	11,4
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	5,5	5,1	5,0	4,8
Переробна промисловість	12,2	12,5	12,2	11,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	3,1	2,8	2,8	2,6
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,4	0,3	0,3	0,3
Будівництво	2,0	2,4	2,6	3,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	13,3	13,4	13,5	13,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	6,6	6,7	6,5	6,6
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,7	0,7	0,7	0,7
Інформація та телекомунікації	3,7	3,9	4,1	4,2
Фінансова та страхова діяльність	2,7	3,2	3,4	3,5
Операції з нерухомим майном	6,1	6,1	6,4	6,6
Професійна, наукова та технічна діяльність	2,9	3,0	3,0	3,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,2	1,2	1,2	1,3
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	5,2	4,8	4,6	4,8
Освіта	3,7	3,7	3,5	3,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2,5	2,4	2,2	2,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,6	0,6	0,5	0,6
Надання інших видів послуг	0,7	0,7	0,8	0,8

Джерело: складено автором за [1–4]

сільське, лісове і рибне господарства; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; операції з нерухомим майном; державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування; добувна промисловість і розроблення кар'єрів; інформація та телекомунікації. Ці види економічної діяльності у сукупності формують 63,9 % ВДВ.

Аналіз структури ВВП за категоріями доходу у цілому підтверджує виявлені тенденції, однак свідчить про певні трансформації порівняно з до конфліктним періодом: зменшення частки оплати праці найманих працівників порівняно із зростанням податків і валового прибутку та змішаного доходу (табл. 4).

Аналіз структури ВВП за категоріями кінцевого використання свідчить про традиційне превалювання кінцевих споживчих витрат, частка яких за даними Держстату України 93,1 % [1], 73,3 % з яких припадало на домашні господарства. Відпо-

відно, частка валового нагромадження зменшується і у 2019 році вона складала 14,9 %.

Цікавою з погляду перспектив економічного розвитку є структура валового нагромадження основного капіталу (табл. 5). При зростанні частки будівель і споруд (крім житлових), машин і обладнання та збільшенні у дев'ять разів систем озброєння частка продуктів інтелектуальної власності стабільно зменшується як в цілому, так і в розрізі окремих складових.

Очікуваним є зростання індексу споживчих цін та індексу цін виробників на тлі такої ж стабільної тенденції до падіння індексу промислової продукції у розрахунку до останнього передвоєнного 2013 року. Причому рівень і темпи зростання індексу цін виробників перевищують такі ж показники стосовно індексу споживчих цін, що може розцінюватися як ранній інфляційний індикатор. Динаміка індексу цін виробників відображає зміну купівельної сили національної валюти України,

Таблиця 4

Структура ВВП за категоріями доходу у % до підсумку

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ВВП	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100
Оплата праці найманих працівників	49,9	46,3	39,1	36,6	39,2	41,3	43,5
Податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорту продуктів	12,5	12,9	15,9	15,5	15,7	15,4	14,2
інші, пов'язані з виробництвом	0,1	0,0	0,9	0,3	0,1	0,1	0,2
Валовий прибуток, змішаний дохід	37,6	40,8	45,0	47,9	45,1	43,3	42,3

Джерело: складено автором за [1–4]

Таблиця 5

Структура валового нагромадження основного капіталу, %

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Валове нагромадження основного капіталу	100	100	100	100,0	100,0	100,0	100,0
Житлові будівлі	15,8	19,3	20,5	16,6	16,4	13,9	13,1
Інші будівлі та споруди	41,4	38,8	34,9	33,4	32,3	35,8	40,1
Машини та обладнання	38,1	37,2	38,3	44,7	46,2	43,6	40,5
Системи озброєння	0,3	0,3	1,7	1,5	1,4	2,9	2,7
Культивовані біологічні ресурси	0,9	0,4	0,9	0,7	0,5	0,5	0,7
Продукти інтелектуальної власності	3,5	4,0	3,7	3,1	3,2	3,3	2,9
у тому числі:							
наукові дослідження та розробки	2,0	2,5	1,7	1,2	1,2	1,5	1,2
розвідка та оцінка запасів корисних копалин	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
комп'ютерне програмне забезпечення та бази даних	1,4	1,5	1,8	1,7	1,8	1,6	1,5
розважальні програми й оригінали літературних і художніх творів	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Джерело: складено автором за [1–4]

негативний тренд якої розпочався у 2015 р. Станом на жовтень 2020 р. зниження курсу гривні до долара США сягало 346 % порівняно з 2013 р.

Купівельна спроможність номінальної заробітної плати (реальна заробітна плата), хоча і почала зростати від 2016 р., а наприкінці 2018 р. вперше за роки конфлікту перевищила показник 2013 р., однак динаміка індексу реальної зарплати відстає від динаміки індексу інфляції, і цей розрив збільшується.

Промисловий комплекс України залишається ключовим у формуванні ВВП країни. Разом з тим, аналітики відзначають, що, до традиційних для вітчизняної промисловості проблем (знос основних фондів близько 80%.; зменшення експорту промислової продукції; надвисока енергоємність промислового виробництва, що негативно впливає на його конкурентоспроможність; критичне зменшення величини доданої вартості на одного працюючого в переробних галузях та ін.), додалися бойові дії на Донбасі з виключенням з виробничої діяльності значної частини підприємств, втрата основних ринків збуту машинобудівної продукції, ускладнення доступу ряду видів виробленої продукції на зовнішні ринки та штучно звужений внутрішній ринок; істотне погіршення фінансового стану підприємств, зменшення можливостей інвестиційного розвитку промисловості [5, с. 8]. Гарантування промисловим комплексом короткострокових зобов'язань на необхідному рівні зберігається, однак за рахунок наявних грошових коштів та короткострокових вкладень підприємствами промислового комплексу може бути погашена лише незначна частина поточної заборгованості, а в цілому промисловий комплекс України не має достатнього рівня платоспроможності [6]. Саме через це станом на кінець 2016 р. обсяг накопиченого боргу в кілька разів перевищував існуючий в 2012 р. та їх власний капітал [5, с. 16].

Разом з тим, показники рентабельності протягом останніх 5 років не тільки залишаються низькими (ROA, RCA – в межах 0,4-3,4%; ROTA – в межах 1,5-4,2%; NPM – в межах 0,3-1,8% [6]), але й з року в рік їх суттєво «лихоманить». За результатами дослідження О. Більської, приріст фінансово-економічних показників лідерів переробної промисловості перебував в межах 22-37% на підприємствах із кількістю персоналу більше 250 осіб; 2-75% – на підприємствах із кількістю персоналу 51-250 осіб; 0-48% – на підприємствах із кількістю персоналу 11-50 осіб; 0-111% – на підприємствах із кількістю персоналу 1-10 осіб [6].

Проблема інвестування у промисловий розвиток не є новою для України. Так, частка інвестицій в основний капітал у ВВП і в докризовий період була настільки низькою, що загрожувала економічній безпеці України (найвищий рівень показника 19,4% у 2012 р.) [5, с. 10]. За результатами дослідження Н. Рагуліною структурних показників інвестиційних процесів в Україні [7, с. 10], внаслідок конфлікту у них відбулися певні зрушення. Так, частка власних коштів підприємств сягала 70,5% (а на окремих підприємствах і вище, до 90%), частка коштів Державного бюджету України впала до 1,3% у 2014 р. з наступним несуттєвим зростанням. Натомість почала збільшуватися і зросла майже у чотири рази частка коштів місцевих бюджетів, що у сукупності у 2017 р. відновило бюджетний внесок на до конфліктному рівні. Незламна тенденція зменшення частки кредитів банків та інших позик пояснюється їх чутливістю до суспільно-політичної нестабільності в країні, зниженням обсягів промислового виробництва, що спричиняє великі ризики неповернення кредитів. Крім того, часто банківські ресурси для інвестування в промисловий розвиток малодоступні через їх дорожнечу, оскільки ставки по банківських кредитах значно перевищують рентабельність

промислової діяльності [5, с. 16]. Частка прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну у традиційно незначна, однак, як показують розрахунки, вона постійно зменшується (табл. 1). Разом з тим, з 2014 року посилюються негативні тенденції у структурі ПІІ щодо окремих галузей промисловості. За свідченням авторів [8, с. 328], частка металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів поступила величиною виробництву харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (5,69% та 7,1 % відповідно) і надалі поступово зменшується. Також фактично заморожена динаміка частки ПІІ у машинобудування України й високотехнологічні галузі економіки на рівні 2,5% та 2,6% відповідно. На зрушення у структурі прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності вказують й інші дослідники: скорочення частки інвестицій у промисловість в цілому (при цьому переважає переробна промисловість), зростання – у оптову і роздрібну торгівлю; зростання частки коштів іноземних інвесторів у структурі інвестицій в економіку України 2014-2016 рр. за рахунок допомоги Україні з боку міжнародних фінансових організацій у період кризи [7, с. 10].

Дослідження динаміки випуску промислової продукції за регіонами дозволило встановити, що 13 регіонів з 25 (без урахування Автономної Республіки Крим і м. Севастополь) не змогли відновити цей показник до рівня до конфліктного періоду, особливо найбільш постраждали Донецька і Луганська області. Кількість найманих працівників зменшилася за всіма регіонами України, однак Донецька і Луганська області мають найбільші втрати. При цьому по Україні в цілому і в кожному окремому регіоні збільшилася кількість суб'єктів ЄДРПОУ, що у сукупності свідчить про те, що підприємства, організації, установи в цілому «мільчають», а отже – їх виробничий, фінансовий, кадровий потенціали не надають достатніх умов для розвитку.

Результати аналізу середньооблікової кількості штатних працівників за видами економічної діяльності на основі [9] свідчать про те, що у промисловості цей показник на кінець 2019 р. становив 69,8% від рівня 2013 р. Найбільше його падіння відмічалось у добувній промисловості – на 42% (а у галузі добування кам'яного і бурого вугілля – на 56%). В переробній промисловості також не вдалося подолати тенденцію до зменшення цього показника, однак в окремих підгалузях намітилося незначне його зростання протягом останніх п'яти років, зокрема: виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів; текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів; виробництво основних фармацевтичних продуктів, фармацевтичних препаратів і деякі інші, що виробляють продукцію споживчого призначення.

За даними [4], у 2019 році у структурі суб'єктів господарювання превалювали фізичні особи-підприємці (ФОП) (80,6% від загальної кількості на початок 2019 р.). Хоча їх частка і кількість у розрахунку на 10000 осіб населення щорічно зменшується, кількість зайнятих працівників ФОПів стабільно зростає, і на початок 2019 р. вона складала 29,9% від загальної кількості зайнятих працівників. Разом з тим, внесок ФОПів у загальний обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) складав на той же період лише 7,6%. Найбільша частка ФОПів спостерігається у таких видах економічної діяльності, як: надання інших видів послуг (96,9%), інформація та телекомунікації (91,7%), оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (88,5%), тимчасове розміщування й організація харчування (87,7%), а найменша – у сільському, лісовому і рибному господарстві (33,8%), будівництві (43,7%), фінансові та страховій діяльності (56,6%), промисловості (64,4%). Неможна не відмітити, що активно зростає кількість зайнятих працівників у ФОП у промисловості (9% від загальної кількості зайнятих у промисловості), а також у професійній, науковій та технічній діяльності (39,2%), сфері освіти (50,9%), що може означати формування драйверів промислового зростання.

Висновки з проведеного дослідження. Як свідчать результати аналізу, говорити про те, що економіка України вийшла з рецесії, яка тривала впродовж постконфліктного періоду, зарано, однак після втрати частини виробничого потенціалу на непідконтрольних Україні територіях Донецької і Луганської областей, розриву внутрішніх і зовнішніх господарських зв'язків, різкої мілітаризації економіки країни вдалося перебудувати господарський механізм і почати відновлювати економічні процеси. Разом з тим, тривожним, хоча й очікуваним, є стабільне зменшення частки промисловості у структурі ВДВ, а також видів економічної діяльності, які мають особливу соціальну значущість: освіти, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги; водопостачання, каналізації, поводження з відходами. Збільшується розрив між індексом цін виробників та індексом споживчих цін. Сталість тенденцій до фінансово-економічного зміцнення промислових підприємств сьогодні є достатньо умовною і залежить від величини підприємства. До того ж частка коштів підприємств у інвестиційних надходженнях сягає більше 70%, що при недоступності довгострокового кредитування обмежує можливості підприємств до розвитку. В результаті підприємства «мільчають», їх виробничий та економічний потенціали зменшуються. Крім того, виявлені аналізом тенденції дозволяють стверджувати, що перехід у збройному конфлікті до режиму зіткнень низької інтенсивності зменшив його негативний вплив на

динаміку макроекономічних показників, оскільки внаслідок локалізації конфлікту вдалося запобігти подальшій руйнації промислових підприємств та інфраструктури на територіях високої економічної активності. Достатньо тривожним фактом є зменшення частки експорту у структурі ВВП на сьомому році конфлікту, що означає, що експортні потужності країни постраждали значно сильніше, ніж вважалося, і не в змозі адаптуватися до роботи в умовах пролонгованого конфлікту при скороченні усталених ринків збуту. В такому разі перспективами подальших досліджень мають стати структурні зміни експорту/імпорту, їх відносна сила і конкурентні переваги України та її основних партнерів у взаємній міжнародній торгівлі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Валовий внутрішній продукт за категоріями доходу. Державна Служба Статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/arh_svpzkd_u.htm
2. Портал «Мінфін». URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
3. Індекси промислової продукції за регіонами (до попереднього року; %). Портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/dataset/84dede3a-df34-4ee8-955c-06561c3c49f1/resource/e37c0ec1-7b29-4ad1-84d1-27a0be2dd454>.
4. Статистичний щорічник України за 2019 рік. Державна служба статистики України. Київ, 2020. 463 с.
5. Нова індустріалізація – реальний шанс для України. Антикризова рада громадських організацій України. URL: https://uspp.ua/assets/doc/maket_nov_2019.pdf.
6. Більська О. В. Аналіз промислового комплексу України. Ефективна економіка, 2020. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8125>.
7. Рагуліна Н. В. Розвиток інвестиційного механізму державної політики пост-конфліктного відновлення національної економіки. Автореф.... канд. екон. наук : 08.00.03, Краматорськ, 2018. 20 с.
8. Бабець І., Миценко І., Миценко В.. Прямі іноземні інвестиції: структурні зміни та вплив на економічну безпеку України. *Journal of European Economy*, 2020. Т. 19. № 2 (73). С. 319-334.
9. Праця України у 2019 році. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ : ТОВ

«Август Трейд, 2020. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2020/zb/08/zb_Pracia2019.pdf.

REFERENCES:

1. Valovyy vnutrishniy produkt za katehoriyamy dokhodu. Derzhavna Sluzhba Statystyky Ukrayiny [Gross domestic product by income categories. State Statistics Service of Ukraine]. Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/arh_svpzkd_u.htm.
2. Portal «Minfin» [Portal "Ministry of Finance"]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.
3. Indeksy promyslovoyi produktsiyi za rehionamy (do poperedn'oho roku;). Portal vidkrytykh danykh [Indices of industrial production by region (up to the previous year). Open data portal]. Available at: <https://data.gov.ua/dataset/84dede3a-df34-4ee8-955c-06561c3c49f1/resource/e37c0ec1-7b29-4ad1-84d1-27a0be2dd454>.
4. Statystychnyy shchorichnykh Ukrayiny za 2019 rik. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny (2020) [Statistical annual of Ukraine for 2019. State Statistics Service of Ukraine]. Kyiv. 463 p.
5. Nova industrializatsiya – realnyy shans dlya Ukrayiny. Antykryzova rada hromads'kykh orhanizatsiy Ukrayiny. [New industrialization is a real chance for Ukraine. Anti-crisis council of public organizations of Ukraine]. Available at: https://uspp.ua/assets/maket_nov_2019.pdf.
6. Bilska O.V. (2020) Nova industrializatsiya – real'nyy shans dlya Ukrayiny. Antykryzova rada hromads'kykh orhanizatsiy Ukrayiny [Analysis of the industrial complex of Ukraine]. *Efficient Economy*, vol. 8. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8125>
7. Ragulina N.V. (2018) Rozvytok investytsiynoho mekhanizmu derzhavnoyi polityky post-konfliktnoho vidnovlennya natsional'noyi ekonomiky [Development of the investment mechanism of the state policy of post-conflict recovery of the national economy]. Author's ref. Cand. econ. Sciences: 08.00.03, Kramatorsk, 20 p.
8. Babets I., Mytsenko I., Mytsenko V. (2020) Pryami inozemni investytsiyi: strukturni zminy ta vplyv na ekonomichnu bezpeku Ukrayiny [Foreign direct investment: structural changes and the impact on Ukraine's economic security]. *Journal of European Economy*, vol. 19, № 2 (73), pp. 319-334.
9. Pratsya Ukrayiny u 2019 rotsi. Statystychnyy zbirnyk. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Kyiv : TOV «Avhust Treyd, 2020 [Labor of Ukraine in 2019. Statistical collection. State Statistics Service of Ukraine. Kyiv: August Trade LLC, 2020]. Available at: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2020/zb/08/zb_Pracia2019.pdf.